

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۲۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: صمیم
تلفن: ۴۴۲۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

یکشنبه ۱۴ اسفند ۱۴۰۱ • ۱۲ شعبان ۱۴۴۴ • ۵ مارس ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۱۱ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۲:۱۶ • اذان مغرب ۱۸:۲۱
اذان صبح فردا ۵:۰۵ • طلوع آفتاب ۶:۲۸

شرق

دیالوگ روز

صورت‌زخمی - البور استون - ۱۹۸۳

مادر تونی (میريام کولون)؛ پسر؟ ای کاش یکیش رو داشتم! اون به ولگرده! اون به ولگرد بود و الان هم به ولگرده! فکر کردی کی هستی، ها؟ ما یک کلمه هم از تو در این پنج سال نشدیدیم. یکباره اینجا ظاهر شدی و پولت رو به رُخ ما می‌کنی؟ فکر کردی می‌تونی با پولت من رو بخبری؟ فکر کردی با لباس می‌تونی بیای اینجا و به خرج ما کُج بگی؟ تونی موتانا (آل پاجینو)؛ بی‌خیال، مامان. نمی‌دونی چی داری می‌گی. مادر تونی: بالا، برو بیرون! و این پول‌های کثیف رو هم بگیر! بوی گند میده!

رازهای تاریخی که هرگز فراموش نمی‌شوند

محمود فاضلی

تحلیلگر مسائل بین‌الملل

پرونده ۳۰۰ هزار نفر از همکاران سابق حکومت نازی‌ها در هلند اخیرا به صورت دیجیتالی آرشیو شده و قرار است به‌تدریج منتشر شود. هدف از این موضوع؛ شفاف‌کردن تاریخ معاصر برای مردم هلند است تا مظنونان هلندی جنگ و همکاران نازی‌ها شناخته شوند.

شناسایی مظنونان هلندی همکار نازی‌ها

به لطف پروژه «جنگ قیل از داوری» که اخیرا در هلند آغاز شده است، هزاران «پرونده مجرم» به‌زودی آنلاین خواهند شد. برای مثال، این مدارک شامل دفترچه‌خاطرات، کارت‌های عضویت در جنبش سوسیالیست ملی هلند (NSB)، گزارش شاهد یا حتی عکس است. طبق قانون حفظ حریم خصوصی، چنین داده‌هایی را نمی‌توان از افرادی که هنوز زنده هستند، به اشتراک گذاشت؛ اما بخش بسیار زیادی از آنها فوت کرده‌اند و در نتیجه قابل دسترسی است.

به لطف هوش مصنوعی، بازدیدکنندگان سایت به‌زودی می‌توانند از طریق آرشیو مرکزی اداره ویژه دادگستری، موضوعات مورد علاقه خود را جست‌وجو کنند. در ۷۵ سال گذشته، این پرونده‌ها تنها در صورتی قابل مشاهده بودند که با تاریخ تولد، نام کامل و گواهی فوت مظنون به آرشیو ملی در لاهه سفر کرده باشید؛ اما در سال ۲۰۲۵، «در دسترس بودن محدود» طبق قانون آرشیو از بین خواهد رفت. چنین آرشیو دیجیتالی ممکن است یک معدن طلا برای اهداف تحقیقاتی باشد؛ اما همه از شفافیت آن راضی نیستند. در میان ۳۰۰ هزار پرونده شخصی، تنوع زیادی در میزان و درجه «همکاری با آلمانی‌های نازی» وجود دارد. تنها در یک‌پنجم موارد، مظنون از سوی دادگاه یا دادگاه ویژه مجرم شناخته شده است. از این تعداد، حدود هزار و ۹۰۰ نفر در نهایت به ۱۰ سال یا بیشتر محکوم شدند. تعداد اندکی نیز به اعدام محکوم شدند. در جریان جنگ جهانی دوم، در دهم ماه می ۱۹۴۰ میلادی، کشور هلند هم‌زمان با لوکزامبورگ، بلژیک و فرانسه مورد تهاجم نیروهای رایش سوم به سرفرماندهی آدولف

گذشته‌خوانی

اختلال روان، کاهش کارآمدی

سازمان جهانی بهداشت در اساسنامه خود در تعریف سلامت می‌گوید: منظور از سلامت، حالت رفاه کامل جسمانی، روانی و اجتماعی است، نه صرفا فقدان بیماری یا نقض عضو، براساس این تعریف، فردی دارای سلامت روان است که توانمندی‌های خود را بشناسد و توانایی مقابله با استرس‌های روزمره را داشته باشد. این رویکرد جدید، نشان‌دهنده درک بهتر از حق داشتن «استاندارد مناسب زندگی و رفاه است» که برای نخستین بار ۷۰ سال پیش در اعلامیه جهانی حقوق بشر گنجانده شد.

متأسفانه در کشور ما امکانات و بودجه اختصاص‌یافته به بخش سلامت روان نسبت به استانداردهای جهانی پایین‌تر است؛ تاجایی‌که بیش از ۹۵ درصد بودجه نظام سلامت صرف ارائه خدمات بهداشتی درمانی با رویکرد سلامت جسم شده و تنها پنج درصد و حتی براساس برخی از گزارش‌ها، حدود یک درصد از بودجه وزرات بهداشت، صرف مقوله‌ای به نام سلامت اجتماعی و روان می‌شود. برای حل‌وفصل این معضل ۱۵ سال پیش، خبر تهیه و تدقین پیش‌نویس قانون سلامت روان از طرف دفتر

هیترل قرار گرفت. آلمان‌ها به کمک ستون‌نجم خود در نروژ موفق شدند در آن کشور مستقر شوند. متفکین کمک‌هایی به نروژ فرستادند، ولی با استقرار آلمان‌ها در نروژ، با عملیات مؤثر ستون پنجم، متفکین نتوانستند آلمانی‌ها را از نروژ بیرون کنند و کنترل نروژ را به آلمانی‌ها واگذار کردند.

فرانسویان و هلندی‌های ارتش نازی

ارتش مکانیزه آلمان نازی به‌سرعت به سوی مرزهای فرانسه و هلند پیشروی کرد. در آن زمان فقط هفت ماه از آغاز جنگ جهانی دوم سپری شده بود. این حملات با پیروزی نیروهای آلمانی خاتمه یافت و به خروج ملکه و اعضای کابینه دولت هلند از کشور و عزیمت آنان به انگلستان انجامید. هم‌زمان با آغاز حملات زمینی، بمباران‌های وسیع هوایی توسط بمبافکن‌های آلمان انجام می‌گرفت که وحشتناک‌ترین آنها در شهر روتردام هلند به وقوع پیوست. در ۱۴ می ۱۹۴۰، این شهر تاریخی توسط ۴۸۰ فرومای بمبافکن آلمان هدف قرار گرفت و بیش از ۷۰ درصد تأسیسات بندری و اسکله‌های آن و بسیاری از ساختمان‌های شهر ویران شد.

نیروی قوی و مجهز آلمان نازی و بمباران وسیع و گسترده هلند و به‌ویژه بندر روتردام توسط آلمانی‌ها باعث شد واحدهای جنگنده هلندی تاب ایستادگی و مقاومت را از دست بدهند؛ ازاین‌رو نمایندگان هلند در ۱۵ می ۱۹۴۰ با زمین‌گذاشتن سلاح‌ها، شرایط تسلیم را امضا کردند. سرعت پیروزی‌های آلمان در هلند ضربه بزرگی به نقشه‌های دفاعی متفکین زد و هزاران هلندی قربانی حملات آلمان‌ها شدند. هلندی‌ها که سال‌های درازی در رفاه فراوان و سیاست بی‌طرفی به سر برده بودند، ناگهان بدون هیچ‌گونه وسایل دفاعی مورد هجوم آلمان‌ها قرار گرفتند و تلفات و خسارات سنگینی را تحمل کردند. ۷۵ درصد شبکه راه‌آهن این کشور به‌کلی منهدم شد و ۱۳۰ هزار خانه از میان رفت. صدها هزار هکتار از اراضی در نتیجه شکستن سدها زیر آب رفت و ذخیره طلا و ارز نابود شد.

بلژیک نیز در آغاز جنگ اعلام بی‌طرفی کرده بود و مردم تصور می‌کردند در پناه سیاست بی‌طرفی می‌توانند از بلایای این جنگ خانمان‌سوز و خونین در امان بمانند؛ اما هزاران سرباز ارتش آلمان و نیروی زرهی آن به‌سرعت سراسر خاک بلژیک را تصرف کرده و به سوی مرزهای فرانسه پیشروی کردند. در جریان چند روز بین هشت تا ۱۰ میلیون بلژیکی و

فرانسوی زیر آتش توپخانه و بمباران نیروی هوایی آلمان آواره جاده‌ها شدند و با فرار به سوی جنوب، تلاش می‌کردند پناهگاهی بیابند. هواییماهای آلمانی با به صدا درآوردن آژیرهای خود که لقب «شیپورهای اریحا» را داشتند، به سوی موج آوارگان بخت‌برگشته شیرجه رفته و آنها را به مسلح می‌بستند. درعین‌حال، ارتش آلمان با هجوم همه‌جانبه کشور کوچک هلند را نیز اشغال کرد و روز ۱۵ ماه می ارتش هلند تسلیم شد. ده‌ها هزار نفر از مردم این دو کشور کوچک در نخستین روزهای حمله آلمان نازی بر اثر بمباران سنگین شهرها کشته می‌شوند. پس از این دو کشور نوبت فرانسه می‌رسد که در مدت کوتاهی به اشغال نازی‌ها درآید.

گرایش‌های نازیسم در هلند

هنوز گرایش‌هایی به نازیسم در هلند وجود دارد. در سپتامبر ۲۰۱۹ طرح‌های نازی‌ها در نمایشگاهی در هلند به نمایش درآمد؛ بااین‌حال، متصدیان برگزاری نمایشگاه به واسطه بیم مورد تحسین قرارگرفتن آثار در رسانه‌های اجتماعی، از بازدیدکنندگان خواستند از نمایشگاه عکس نگیرند. در این نمایشگاه که در موزه طراحی (Den Bosch) هلند به مدت پنج ماه دایر شد، مجسمه «آرنو برکر» هنرمند محبوب «آدولف هیتلر» رهبر آلمان نازی، یک دستگاه فولکس‌واگن «پیتل» مربوط به سال ۱۹۴۳ و عکس‌ها و فیلم‌های «لنی ریفتشتال» بازیگر و کارگردان آلمانی آن زمان، به نمایش گذاشته شد.

انجمن ضدفاشیست‌های هلند ضمن انتقاد از برپایی این نمایشگاه، از مقامات محلی هلند خواست در این مسئله مداخله کنند. همچنین فعالان حزب کمونیست هلند هم‌زمان با افتتاح نمایشگاه، در نزدیکی موزه تجمع کردند و فریاد اعتراض سردادند. مراجعان به نمایشگاه، نخست با مجسمه «برکر» روبه‌رو می‌شدند؛ هنرمندی که هیتلر را در سفر به پاریس در سال ۱۹۴۰ همراهی کرد.

برای تبیین بهتر نازیسم و ویژگی‌های آن می‌توان به کتاب هیتلر یعنی «نبرد من» اشاره کرد. آنها معتقد بودند به: «اشتیاق نسبت به ناسیونالیسم آلمانی (ملی‌گرایی)، انتقاد از دموکراسی به مدل غربی‌ها و مارکسیسم و شیوه رفتار و اخلاقیات یهودیانی که ساکن آلمان هستند، ایمان به اینکه خداوند آریایی‌ها و خاصه ژرمن‌ها را به‌عنوان نژاد برتر برگزیده است» (نبرد من، آدولف هیتلر، ترجمه عنایت، دنیاای کتاب، چ ۱۳۷۶، ۷).

• هم‌زمان با اعیاد شعبانیه پخت ۵ تن سمنو در شیراز با حضور جوانان و مردم انجام شد . سمنو تاریخی دیرینه دارد و قبل از عید نوروز برای برکت سرفه‌های هفت سین پخته می‌شود. عکس: فرزانه خجماقچی، باشگاه خبرنگاران جوان

از منظری دیگر

آدم بالونی*

علی محمد بیدارمغز

صبح دوشنبه یکی از دوستان زنگ زد و گفت: بدجوری گرفتار شده‌ام، بیا به کمکم.

سریع لباس پوشیدم و راه افتادم. خانه دوست در باغی خارج شهر بود. نزدیک‌های باغ اتومبیل خاموش شد. هرچه اسارت زدم روشن نشد که نشد. در ماشین را که باز کردم یک چیز شبیه بادکنک بزرگ اما هشت‌ضلعی روی زمین نشست. از تعجب وحشت‌زده شدم. با خود گفتم چینی‌ها آمدند. ناگهان صدایی مثل بازشدن در شنیده شد و کسی انکار حرف می‌زد. در اتومبیل را بازکردم که از محمضه فررار گتم. ناگهان لحن عجیبی شنیدم:

–سوار نشو اتومبیل را من خاموش کردم. تنرس با تو کار ندارم.

با تعجب پرسیدم:

–شما کی هستید؟

–من ژاک هستم. از فضای دور آمده‌ام. سیاره NF۵۴R. تو را تنها یافتم، با تو حرف دارم. ترس.

–ژاک چیست؟ با من چکار داری؟

–ژاک به زبان سرخ‌های یعنی زن.

– اول یک جور دیگه حرف می‌زدی.

–آره به زبان سرخ‌های بود که آمریکان نفهمد! همان زبانی که در ۵۰۱ به کار رفت. ضمنا من ده‌ها زبان بلدم. حالا هم من سرخ‌های حرف می‌زنم، این جعبه همراه آن را به فارسی برمی‌گرداند. چند تا پیغام دارم!

– پیغام چیست؟

– این چه وضعی شما درست کرده‌اید؟

– کدام وضع؟

– جنگ بزرگ دوم.

– جنگ بزرگ اول چی؟

– خیلی جدی نبود. اما وقتی شیما و زاکی را بمباران اتمی کردید ما متوجه شدیم‌که جنس بشر به چه سلاح وحشتناکی دست پیدا کرده.

–مقصود هیروشیما و ناگازاکی است؟

–بله من تازه زبان ژاپنی را شروع کرده‌ام. بلد نیستم بگم هیروشیما و کازاکی.

– ما از طوفان نوح شما را زیر نظر داریم. خالق کائنات همه آدم‌های بد را غرق کرد.

–بله. انسان‌ها را از بردگی نجات داد. عیسی، کور را بینا، برص را درمان و مرده را زنده کرد. آخرین فرستاده هم که گفت...

–فرمود: بهترین شما کسی است که اخلاقتش از بقیه

بتر است. با همه مهربان بود. پس چی شد که شما انسان‌ها با هم این‌گونه رفتار می‌کنید؟ همه آنان آمدند تا به شما زندگی، آزادی، درمان و سلامتی و رفتار و گفتار درست بیاموزند. چرا مرتب با هم در جنگ هستید. یکی میره تو مجد! بقیه را می‌کشد و تکبیر می‌که. الان تو سولدوز، شام و عثمانی زلزله شده به اندازه کافی کمک نمی‌کنید. ما صدای ضجه مردم را از زیر آوارها می‌شنیدیم.

–سولدوز کجاست؟

–همان خوی.

– بله فهمیدم.

– یک‌کم با هم مهربان باشید. برید به کمک مردم، خونه‌ها خراب شده مجروح شده‌اند. نیاز به دوا و درمان و غذا و آب دارند. وضعیت را درک کنید. ما که نباید از فضا بیاییم و به شما کمک کنیم. خودتون کمک هم باشید! تا خانه آودان! بوبیک بیاموز! تاندوروست بوا! داست خاک که تا را روزی و روشنایی دوبوا!

دوباره صدای در آمد. بالون با سرعتی باورنکردنی از زمین بلند شد و در طرفه‌العینی نابدید شد. در اتومبیل را باز کردم و سونبج را چرخاندم. اتومبیل روشن شد. مدتی در همان حال بودم و داشتم فکر می‌کردم راستی از فضا باید بیایند و ما را نصیحت کنند؟ راستی این ژاک بالونی چقدر با ادب بود!

• این مطلب، مسائل روز و مطرح‌شده در این مدت را از منظر طنز روایت می‌کند.